

**በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ
የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት**

የሰበር መዝገብ ቁጥር 259880

ህዳር 26 ቀን 2017 ዓ.ም

ዳኞች፡-----ሽመክት አሰፋ

አለማየሁ ሹናራ

ተናኚ ጥላሁን

ዋዚሞ ዋሲራ

ዘዉዲቱ ታደሰ

አመልካች፡-አቶ ሳሙኤል አሊ

ተጠሪ፡-1ኛ/ የአሰራር ከተማ አስተዳደር መሬት ልማት ማኔጅመንት መምርያ

2ኛ/ የአሰራር ከተማ አስተዳደር ከንቲባ ጽ/ቤት

መዝገቡ ተመርምሮ ተከታዩ ፍርድ ተሰጠ

ፍርድ

ለፍርዱ መነሻ የሆነው ክርክር ከይዞታ ጋር የተያያዘ የካሳ ጥያቄን መሰረት ያደረገ በቤንሻንጉል ጉሙዝ ብሄራዊ ክልላዊ መንግስት በአሰራር ከተማ ከፍተኛ ፍ/ቤት የተጀመረ ሲሆን የአሁን አመልካች ከላሽ ሲሆኑ ተጠሪ ደግሞ ተከላሽ ነበሩ፡፡አመልካች በስር ፍ/ቤት ያቀረቡት ክስ በአጭሩ፡-አመልካች በአሰራር ከተማ ወረዳ 2 ቀጠና 2 ልዩ ስሙ ግብርና ሰፈር በሚባለው አካባቢ 10,000 (አስር ሺህ) ካ.ሜ ይዞታ ከ1994 ዓ.ም ጀምሮ በእጁ አድርጎ የምጣቀምበት ያለውና በይዞታው ላይ የብር 1,600,000/አንድ ሚሊዮን ስድስት መቶ

ማስታወሻ፡ - ይህ የ ሰበር ችሎት ውሳኔ ሰነድ ለ ጥናትና ምርምር ሥራ ወይም ለ ግንዛቤ እንጂ

ለ ፍርድ አፈጻጸም ዓላማ አያገለግልም!

ሺህ ብር) የሚገመት ባህር ዛፍ፣ ማንኛ እና ጋርብላ ያለው ሲሆን ተጠሪ ካሳ እና ምትክ ቦታ ሳይሰጠኝ ለ3ኛ ወገን አሳልፎ ስለሰጠብኝ ቅድምያ የማልማት መብቴ እንዲጠበቅልኝ፣ ምትክ መሬት እንዲሰጠኝ እና የአትክልቶቹ ካሳ ብር 1,600,000/አንድ ሚልዮን ስድስት መቶ ሺህ/ እንዲከፍል እንዲወሰንልኝ የሚል ነው።

በአመልካች አቤቱታ ላይ ተጠሪዎች የመጀመሪያ ደረጃ መቋወሚያ አቅርበው ፍ/ቤቱ ውድቅ አድርጎ ያለፈው ሲሆን በፍሬ ጉዳዩ ላይ ያቀረቡት መልስም ሲታይ፡- አከራካሪው ይዞታ አመልካች በወረራ

የተያዘ የአስተዳደሩ ሀብት ከመሆኑም በላይ አመልካች ያቀረቡት ማስረጃ ህገወጥ በመሆኑ ክሱ ውድቅ ይደረግልን ሲሉ መልስ ሰጥቷል።

በዚህ መልኩ ግራ ቀኙን ያከራክረው የአሰሳ ከተማ ከፍተኛ ፍ/ቤት አመልካች ይዞታውን በህጋዊ መንገድ የያዙት ስለመሆኑ በማረጋገጥ የአመልካች ይዞታ ሆነውን እና በላዩ ላይ አትክልት ያለውን ሕጋዊ ይዞታ ተጠሪ ለልማት ብሎ ሲወስደው ለአመልካች ምትክ ቦታ ሳይሰጥ እና አትክልቶችን ግምት ሳይከፍል ተጠሪ በማህበር ለተደራጁ ወገኖች ያስተላለፈ ስለመሆኑ የተረጋገጠ በመሆኑ ተጠሪ ለአመልካች 400 ካ.ሜ የከተማ ምትክ ቦታ እንዲሰጠው እና የአትክልቱን ግምት ብር 468,130 .00 /አራት መቶ ስልሳ ስምንት ሺህ አንድ መቶ ሰላሳ ብር/ ለአመልካች እንዲከፍል በማለት እና ለአመልካች ቅድምያ የማልማት መብትን በመንፈግ ውሳኔ ሰጥቷል ።

ተጠሪዎች በውሳኔው ቅር ተሰኝተው ለቤንሻንጉል ጉሙዝ ክልል ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ቢያቀርቡም አያስቀርብም በሚል ተሰርዟል።

በመቀጠል ተጠሪ በዚህ ውሳኔ ቅር ተሰኝተው የሰበር ቅሬታ ለቤንሻንጉል ጉሙዝ ክልል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ያቀረቡ ሲሆን የሰበር ችሎቱም ግራ ቀኙን አከራክሮ ለአመልካች 400 ካ.ሜ ምትክ ቦታ እንዲሰጠው የተባለውን የስር ፍ/ቤቶችን ውሳኔ ክፍል በማጽናት ቀሪውን የአትክልት ካሳ ግምት ለአመልካች እንዲከፈል ሲባል የተሰጠውን የውሳኔ ክፍል በመሻር ውሳኔ ሰጥቷል።

ይህ ሰበር አቤቱታ የቀረበውም አመልካች በስር ፍ/ቤቶች ውሳኔ ላይ የህግ ስህተት የተፈፀመበት በመሆኑ እንዲታረም በማለት ሲሆን የቀረበው የሰበር አቤቱታም አከራካሪው 10,000 ካ.ሜ ይዞታ የአመልካች ስለመሆኑ በሰው እና በሰነድ ማስረጃ ተረጋግጦ እያለ እና የክልሉ ሰበር ሰሚ ችሎትም 400 ካ.ሜ ምትክ ቦታ ለአመልካች እንዲሰጣቸው በማለት ወስኖ የአትክልቶችን ግምት እንዳይከፈል ሲል የተሰጠው የውሳኔ ክፍል ስህተት ያለበት በመሆኑ እንዲታረምልኝ ሲል ጠይቋል።

አመልካች ያቀረቡትን የሰበር ቅሬታ መነሻ ተደርጎ ካሳ የተጠየቀበት አትክልት ቦታ የአመልካች መሆኑ ተረጋግጧል በሚል በአሰሳ ከተማ ከፍተኛ ፍ/ቤት ተሰጥቶ በክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ተቀባይነት ያገኘውን ውሳኔ የክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ይዞታው የአመልካች መሆኑ አልተረጋገጠም በሚል የሻረበትን አግባብ ለሰበር ችሎቱ ከተሰጠው ስልጣን አንጻር አግባብነቱን ለማጣራት ያስቀርባል ተብሎ ተጠሪዎች መልሳቸውን ሰጥተዋል።

ተጠሪ ያቀረቡት መልስም ይዘቱ ሲታይ፡- የክልሉ ሰበር ሰሚ ችሎትም ይዞታው በህገ ወጥ መንገድ የተያዘ ስለመሆኑ አረጋግጦ የክልሉ ካቢኔ ከአርሶአደሮች ጋር በደረሰው ስምምነት መሰረት 400 ካ.ሜ ለአመልካች ምትክ ይዞታ እንዲሰጥ ነገር ግን የአትክልት ግምት ካሳን በሚመለከት ሊከፈል አይገባም በማለት የሰጠው ውሳኔ አመልካች መብት በሌላቸው ይዞታ ላይ የተሰጠ ውሳኔ በመሆኑ የስር ፍርድ ቤት ውሳኔ የሚነቀፍ አይደለም በማለት መልስ ሰጥቷል።

ይህ ችሎትም የግራ ቀኙን ክርክር ቀደም ብሎ ከተያዘው ጭብጥ ውስጥ አግባብነት ያለውን ነጥብ ይህም የክልሉ ሰበር ችሎት ለአመልካች የአትክልት ግምት እንዲከፈለው ተብሎ የስር ፍርድ ቤቶች የተሰጠውን ውሳኔ ለመሻር ስልጣን አለው ወይስ የለውም የሚለውን እንደሚከተለው መርምሮታል።

እኛም መዝገቡን መርምረን እንዳየነው የክርክሩ መነሻ የሆነው ይዞታ የአመልካች ስለመሆኑ በማስረጃ መመዘን ስልጣን ያላው የአሰሳ ከተማ ከፍተኛ ፍርድ ቤት የይዞታው ባለቤትነት ለማጣራት ምስክሮችን ሰምቶ፤ ከተለያዩ ተቋማት ከተወጣጡ አካላት የይዞታውን ባለቤት እንዲያጣራለት በማድረግ እና ስለ ይዞታው መግለጫ እንዲቀርብለት አድርጎ ይዞታውም ሆነ በይዞታው ላይ ያሉ አትክልቶች የአመልካች ስለመሆናቸው በማረጋገጥ ተጠሪ ለአመልካች ምትክ ቦታ ሳይሰጥ እና ለአትክልቶቹ ግምት ሳይከፍል የአመልካችን ይዞታ ወስዶ ለ3ኛ ወገን ማስተላለፉ ተገቢነት የሌለው በማለት ተጠሪ ለአመልካች 400 ካ.ሜ ምትክ ቦታ እንዲሰጠው እና የአትክልቶቹን ግምት በሚመለከተው በባለሙያ ተጣርቶ የተረጋገጠውን ብር 468,130.00 /አራት መቶ ስልሳ ስምንት ሺህ አንድ መቶ ሰላሳ ብር/ የአትክልት ግምት ተጠሪ ለአመልካች እንዲከፍል ሲል የተወሰነውን እና ይህም በክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ያፀናውን ውሳኔ የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ይዞታውን በሚመለከት የክልሉ መንግስት በወሰነው መሰረት 400 ካ.ሜ ምትክ ቦታ ለአመልካች እንዲሰጥ በማለት የተሰጠውን ውሳኔ ክፍል በማፅናት የአትክልት ግምት ብር 468,130.00 /አራት መቶ ስልሳ ስምንት ሺህ አንድ መቶ ሰላሳ ብር/ ተጠሪ ለአመልካች እንዲከፈል ሲባል የተሰጠውን ውሳኔ ክፍል መሻሩን የስር ፍርድ ቤት ውሳኔ ግልባጭ ያሳያል።

በዚህ ጉዳይ የክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ስልጣን በተመለከተ በኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገ መንግስት አንቀጽ 80(3) (ለ) ላይ በግልፅ እንደተቀመጠው በክልል ጉዳዮች በተሰጠ የመጨረሻ ውሳኔ ላይ የተፈፀመ መሰረታዊ የሕግ ስህተት ካለ ማረም እንዳለባቸው እንጂ በማስረጃ የተረጋገጠውን ፍሬ ጉዳይን መርምረው ውሳኔ መስጠት እንደማይችሉ የሚያሳይ ሲሆን ከዚህም በተጨማሪ በፌ/ጠ/ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በሰበር መዝገብ ቁጥር 55273 ላይ የክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎቶች ተጨማሪ ምስክሮች በመስማት እና ሌሎች ፍሬ ጉዳዮችን በማጣራት ማስረጃ በመመዘን ውሳኔ ሊሰጡ እንደማይችሉ አስገዳጅ የህግ ትርጉም የተሰጠበት ሲሆን አሁን በእጃችን ባለው ጉዳይ ማስረጃ መመዘን ስልጣን ያላቸው

የአሰሳ ከተማ ከፍተኛ ፍርድ ቤት እና የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ፍርድ ቤት የክርክሩ መነሻ የሆነው ይዞታም ሆነ በይዞታው ላይ ያሉትን አትክልቶች ያለማው አመልካች ስለመሆኑ በማረጋገጥ 400 ካ.ሜ ምትክ ይዞታ ለአመልካች እንዲሰጠው እንዲሁም የአትክልቱን ግምት በባለሙያ በማጣራት ግምቱ የአመልካች እንዲከፈለው ተብሎ የተሰጠውን ውሳኔ የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በጉዳዩ ላይ የተፈፀመ መሰረታዊ የህግ ስህተት ስለመኖሩ ሳይተነትን ወደ ፍሬ ጉዳዩ በመግባት በማስረጃ የተረጋገጠውን በክሱ መነሻ በሆነው ይዞታ ላይ ያሉት አትክልቶች የአመልካች መሆናቸው ተረጋግጦ በክሱ መነሻ በሆነው ይዞታ ላይ ያለውን የአትክልት ግምት ብር 468,130 .00 /አራት መቶ ስልሳ ስምንት ሺህ

አንድ መቶ ሰላሳ ብር/ ለአመልካች እንዲከፈል ተብሎ በስር ፍርድ ቤቶች የተሰጠውን ወሳኔ ክፍል የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት መሰረታዊ የህግ ስህተት ማረም ሲገባ ይህን ተላለፎ ፍሬ ጉዳይ ወስጥ በመግባት ያለምንም ሕጋዊ መሰረት የስር ፍርድ ቤቶች ለአመልካች የአትክልት ግምት ብር 468,130 .00 /አራት መቶ ስልሳ ስምንት ሺህ አንድ መቶ ሰላሳ ብር/ እንዲከፈል ተብሎ የተሰጠውን ወሳኔ ክፍል መሻሩ ያለ ስልጣኑ መሆኑን የተገነዘቡን ስለሆነ ከዚህ አኳያ የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ለአመልካች የአትክልት ግምት ሊከፈለው አይገባም ሲል የሰጠው የወሳኔ ክፍል መሰረታዊ የህግ ስህተት የተፈፀመበት ሆኖ ተገኝቷል።በመሆኑም ተከታዩ ወሳኔ ተሰጥቷል።

ወሳኔ

- የቤንሻንጉል ጉሙዝ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በመ/ቁ/13081 ላይ በቀን 24/05/2016 ዓ/ም በዋለው ችሎት የሰጠው ወሳኔ በፌ/ጠ/ፍ/ቤት የሰበር ስነ ስርዓት መመሪያ ቁጥር 17/2015 አንቀጽ 9(1)(ለ) መሰረት ተሸሽሏል።
- የቤንሻንጉል ጉሙዝ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በመ/ቁ/13081 ላይ በቀን 24/05/2016 ዓ/ም በዋለው ችሎት ለአመልካች የአትክልት ግምት ሊከፈል አይገባም ሲል የሰጠውን ወሳኔ ክፍል በፌ/ጠ/ፍ/ቤት የሰበር ስነ ስርዓት መመሪያ ቁጥር 17/2015 አንቀጽ 9(1)(ለ) መሰረት ተሸሯል።
- ለአመልካች የአትክልት ግምት ብር 468,130 .00 /አራት መቶ ስልሳ ስምንት ሺህ አንድ መቶ ሰላሳ ብር/ ሊከፈለው ይገባል ተብሎ ተወስኗል።
- የአሰሳ ከተማ ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ 03252 ላይ በቀን 02/10/2015 ዓ/ም በዋለው ችሎት የተሰጠው ወሳኔ እና የቤንሻንጉል ጉሙዝ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በመ/ቁ/ 12878 ላይ በጥቅምት 15 ቀን 2016 ዓ.ም በዋለው ችሎት የተሰጠው ወሳኔ እንዲሁም የቤንሻንጉል ጉሙዝ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በመ/ቁ/13081 ላይ በቀን 24/05/2016 ዓ/ም በዋለው ችሎት ለአመልካች ምትክ መሬት 400 ካ.ሜ ይሰጠው ሲል የስር ፍርድ ቤትን ወሳኔ በማፅናት የተወሰነው የወሳኔ ክፍል በአግባቡ ስለሆነ በፌ/ጠ/ፍ/ቤት ሰበር ስነ ስርዓት መመሪያ ቁጥር 17/2015 አንቀጽ 9(1)(ሀ) መሰረት ፀንቷል።

- በዚህ ፍ/ቤት የወጣውን ወጪ እና ኪሳራ ግራ ቀኙ ወገኖች ይቻቻሉ።

ትዕዛዝ

- በዚህ ችሎት የተሰጠ የእግድ ትዕዛዝ ካለ እንዲነሳ ተብሎ ታዟል።ይፃፍ
- የመዝገቡ ግልባጭ ለስር ፍ/ቤቶች ይድረሳቸው።
- መዝገቡ ተዘግቷል ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።